

XII

Ik werd wakker met vreselijke hoofdpijn. Regendruppels sloegen tegen het zolderraam en buiten strekte zich alleen maar eindeloos grijs uit. Onder het dekbed reikte ik voorzichtig naar mijn voorhoofd en voelde de warmte daar. Een lichte temperatuurverhoging maakte zich van me meester. In gedachten hoorde ik Jos al vertrekken naar zijn werk. Met een zucht sloot ik mijn ogen opnieuw, hopend op een korte ontsnapping aan de pijn, maar een scherpe steek in mijn hoofd wekte me al snel weer. Misselijkheid golfde door me heen. Opstaan en naar de badkamer gaan was nu mijn enige optie, maar de energie leek me te ontbreken.

Voor mijn ogen verscheen het beeld van mijn moeder uit de tijd dat ze jong, mooi en gezond was. Haar gezicht straalde en ze had een brede glimlach op haar ovale gezicht. Ze was zo lief en mooi. Met moeite stond ik op en liep naar de badkamer. Ik kon me wassen en een beetje opfrissen. Ik voelde me beter. Terwijl ik leunde tegen het aanrecht in de keuken, keek ik naar mijn gezicht in het zwarte glas van de oven. Ik was verward en had nog steeds donkere kringen onder mijn ogen door slaaptekort. Ik zette een pot kamillethee op en nam een mok mee naar de woonkamer. De geur van deze warme drank bracht me terug naar de realiteit. Mijn moeder hield ook van kamillethee.

Ik ging in mijn stoel zitten en naast me lag het rode boek van mijn moeder, dat ik vergeten was in mijn tas te doen. Ik denk dat Jos het niet had opgemerkt, omdat het niet verplaatst was vanaf waar het lag; de rand van het boek lag gelijk met de buitenrand van het tafeltje. Jos was oppervlakkig en kon nooit iets op dezelfde plek terugzetten, terwijl ik alles netjes op een rijtje zette. Mijn gedachten keerden terug naar het gelezen deel van het dagboek. Wat was er gebeurd met mijn ouders? Waarom was mijn

vader zo tegen mijn moeder? “Oh moeder, waar ben je in verdwaald, wat is er met je gebeurd?”

Al vijf dagen lang las ik het dagboek en al vijf dagen was ik ziek. Jos probeerde me te troosten met de gedachte dat het allemaal te wijten was aan de begrafenis, de dood van mijn moeder. Maar ik voelde me slecht, niet vanwege de dood, maar vanwege alles wat er daarna was gebeurd. Sinds mijn moeder ziek was geworden, wist ik dat het einde zou komen voordat het kwam, aangezien ze zo'n ernstige ziekte had. Deze tien jaar waren te lang voor haar diagnose. Artsen zeiden altijd dat ze mijn vader en oom moest bedanken voor de goede zorg, waardoor ze zo lang had geleefd. Maar ik was zeker van het feit dat ik opnieuw mijn moeder verloor, degene die ik niet kende, in ruil voor een vreemde. Ergens ver weg, God verhoede, dáár.

Ik zou de dood jarenlang rouwen, maar schaamte en pijn zijn dingen waarvan ik betwijfel of ik ze ooit kan verwerken. Er was zoveel mysterie dat ik moest ontrafelen: over haar, over mijn vader, over hun relatie, hun haat en liefde. En wat te denken van Marko? Wie was die man? Was hij nog in leven? Wist hij dat Mila was overleden? Nu wist ik zeker dat, als ik het dagboek zou blijven lezen, ik terugging naar Bosnië, naar Travnik. Ik zou die man moeten vinden. Mijn oom moet me daarbij helpen; hij weet zeker veel meer dan hier staat.

Ik dronk mijn thee op en besloot iets te eten voordat ik naar buiten ging voor wat frisse lucht. Ik belde Jos om te zien wat hij aan het doen was. Misschien konden we samen een wandeling maken tijdens zijn pauze. Ik legde het boek op een veilige plek. Jos was zo blij met mijn telefoontje; in zijn stem klonken blijdschap en opwindning. Hij zei dat hij meteen de rest van de dag vrij zou nemen. Ik wachtte op hem bij zijn kantoor.

Met een brede glimlach op zijn gezicht liep hij naar de auto. Drie maanden geleden vierde hij zijn tweeënvijftigste verjaardag, maar gezien zijn goede postuur, conditie en nog steeds gespierde lichaam zou je hem makkelijk tien jaar jonger kunnen schatten. De blauwe glans in zijn ogen en zijn regelmatige gelaatstrekken deden me denken aan een jongere Clint Eastwood. Vanochtend droeg Jos geen van zijn designerpakken of schoenen van de beroemde schoenmaker Floris van Bommel.

Hij had een spijkerbroek aan, een mooi katoenen T-shirt, een leren jasje en aan zijn voeten droeg hij mocassins.

“Waar gaan we naartoe, mijn lief?”

“Ik heb geen idee, jij beslist. Je weet dat ik van je verrassingen houd.”

Jos had een levendige verbeelding en wist me telkens weer te verrassen met nieuwe plekken die ik nog niet had gezien. Als geboren Amsterdammer kende hij de geschiedenis van deze prachtige stad en haar omgeving goed; eigenlijk kende hij heel Nederland. Hij had altijd interessante verhalen over de plaatsen die we bezochten.

“Het zal niets nieuws zijn, we gaan naar Volendam, daar zijn we al een tijdje niet geweest. Na een mooie wandeling gaan we ergens in een restaurant zitten om vis te eten.”

Ik stemde meteen in; ik hield van dit kleine vissersdorpje en vis was mijn favoriete gerecht. We stapten in de auto en reden richting Volendam. Het stadje lag op ongeveer een half uur rijden van Amsterdam. Oude vissersboten lagen aangemeerd in de haven. Ze dienden niet langer hun oorspronkelijke doel, maar waren nu een toeristische attractie. Ik hield ervan om langs de kade te wandelen en naar het water te kijken, eigenlijk naar het grote meer dat het was geworden. Nederland heeft een rijke geschiedenis als het gaat om water en dijken. Volendam was ooit direct verbonden met de zee, maar na de bouw van de Afsluitdijk was de Zuiderzee afgesloten van de Noordzee en veranderde zij in het IJsselmeer, later deels het Markermeer. Tijdens de hele rit keek Jos onderzoekend naar me, in een poging mijn gedachten te doorgronden. Toen hij mijn blik opmerkte, glimlachte hij met zijn ondeugende glimlach en knipoogde.

“Gaat het goed, schat?”

“Ja, maak je geen zorgen. Het zal wel overgaan, Jos, ik heb gewoon wat tijd nodig.”

“Ik begrijp het, maar dit ben je niet, Nina. Je bent nog nooit zo verdrietig en bezorgd geweest. Wat me meer zorgen baart, is je stilte. Waar maak je je zorgen over? Is er iets gebeurd dat je me niet hebt verteld? Je weet dat ik je goed ken. Er is iets met je aan de hand en je blijft maar zwijgen. Ik heb je wat ruimte gegeven, ik wilde je niet ondervragen, maar nu moet ik het weten, Nina. Wat is er aan de hand?”